

Signe forteller.

Det er tidlig i juli og det er året 2022. Det er lenge siden Signe Aamodt og jeg ble enige om at vi måtte ha en prat, for hun hadde forskjellig hun ville fortelle til historielaget. Nå skal møtet endelig bli av, og vi har avtalt å møtes foran restauranten på Skedsmosenteret. Signe bor jo like i nærheten. Der kommer hun assistert av en liten gåstol. -Og så har hun med anstand. Barndomsvennen Odd Georg Murud kommer også gående. De to har stadig kontakt, særlig gjennom interessen for poesi. De er begge med i Gjerdesmetten – litteraturklubben i Gjerdrum. Og gjett hvem som kom på det foreningsnavnet? Jo, sjølsagt Signe!

Idet vi møtes forklarer jeg Signe at jeg ikke er noe særlig kjent på Skedsmosenteret. Vi som bor i Gjerdrum har jo lett for heller å ty til Kløfte når vi skal på handel. Dette resulterer i en liten skjennepreken: Vi burte heller dra til Skedsmo! På senteret er det jo så fint, og der får en tak i alt en trenger! -Jo, jo. Kanskje det.

Så går vi inn på Firenze; restauranten på senteret. «Je kjenner sjefen her, je» sier Signe. «Han skal snart fløtta tel Gjerdrum. Og så er'n veldig interessert i fotball!» Og ganske riktig: Sjefen kommer bort og håndhilser på oss. Odd Georg insisterer på at han vil spandere kaffe og vafler på oss alle tre, og slik blir det. Nå starter en hyggelig prat som skal komme til å vare innpå 2 timer.

Sjøl om hun har bodd utafor bygda mye av livet, regner Signe Aamodt seg som gjælomsokning. Hun er født i 1933, og altså nå 89 år. «Det er ikke noe gælent med hukommelsen min», understreker hun.

Signe er født og oppvokst på småbruket Spenningen, som ligger rett ved Bekkeberget. Her i åskanten hadde foreldrene et småbruk på om lag 30 mål. I 1941 da boka «Norske gardsbruk» utkom, hadde familien 1 hest, 3 kuer, 2 griser og 76 høner. Faren Ole Aamodt (1897-1974) var i tillegg organist i begge kjerkene i Gjerdrum; en stilling både farfaren Svend Didrik Aamodt (1871-1936) og oldefaren Ole Svendsen Sagen (1842-1897) også hadde hatt. Signes mor het Ingeborg Tranum (1898-1988) og kom fra Ullensaker.

I tunet på Spenningen: Signe, Ingeborg og Ole ca.1935. (privat foto utlånt av Signe Aamodt)

Signe mener hun var under et ganske strengt regime under oppveksten. Det var ikke rom for store utskeielser. Skolegangen var på Vestbyskolen. Hun måtte gå på beina til skolen på det gamle vegfaret og brua over Mikkelsbekken ved Sauetangen og opp Åmotsgutua til Låkesmia, og så til slutt bygdevegen bort til skolen. På vinterstid kjentes vegen ofte både lang og slitsom ut, og turen kunne ta opptil en time. Likevel hendte det at hun kom for seint.

På skolen var det lærer Ole Rud som styrte. «Ja, han har jeg også hatt som lærer», sier jeg. «Nei, har du det?» sier Signe og finner fram et gammelt skolebilde hun har med seg. «Her er lærer'n og her er nok mora di med au!» Jada, mamma er med på bildet og står like ved Signe. «Du veit, gutta lurte Rud'n rett som det var dom» sier Signe. Og så får jeg høre et par historier som vi lar være å sette på trykk. Men jeg tenker: Dette minner mye om ting jeg også var med å lure Rud'n med da jeg gikk på skolen 25 år seinere. -Og slik er vel alle lærere blitt lurt av skolegutter til alle tider. Kanskje av jenter også?

En ting er Signe veldig opptatt av å få fortalt: Hun mener å være den eneste som faktisk så det tyske bombeflyet styrte mellom gardstuna på Rud 24. februar i 1945. Tre tyske flygere omkom i ulykka. «Je kjente det lukte så rart, og åpne døra og flauv ut i strikkesdress og tøfler. Flyet brant visst alt. Enda det var vinter'n og kvelden så lyste brannen opp så je såg husa på Skei! Og så datt flyet ner og eksploderte, og alle folk kom ut på jordet med løkter for å se på brannen. Je ville reise til Rud å se, men det fekk je itte lov tel. Men flyet låg der lenge, og mange var der for å se. Han Hans Kristiansen sa enda at det var noen som stal klokkene tyskerha hadde på seg!» (Flere andre husker også denne dramatikken, og historielaget har en egen artikkel om flystyrten på Rud, skrevet av Vidar Hansen, liggende på vår hjemmeside.)

«Je husser au at engelskmenna hadde feilslepp ta våpen tel motstandsfolka og je.» sier Signe. «Ja, det var på Saga det vel?», sier jeg. «Du har hørt om det au du a?» svarer Signe. «Det var vel omtrent på samma tida som flystyrten tenker je. Men veit du at sommarn etterpå, når det skulle være konfirmasjon, da hadde vel omtrent alle jentene i Gjælom på seg kjoler som var sydd ta stoff fra dessa fallskjerma. Noen var hvite, og andre lyseblå. Dom vart fine!»

«Je husser en annen ting fra krigen au» sier Signe. «En dag var det en tysker som banke på døra hime i Spenningen og ville låne telefon. Far min slapp'n nå inn, og sa det var grett. Men han far fekk nå au forklart tel tysker'n på gebrokkent tysk/norsk at inni kammerset der låg je i senga og hadde skarlagensfeber. Da tysker'n skjønte detta stakk'n av garde så fort n' kunne uttas å få ringt til no'n. - Og under senga der je låg, der sto radioen som jo var ulovlig.»

Ingeborg og Ole Aamodt på tur med motorsykel (privat foto utlånt av Signe Aamodt)

Signe var enebarn. Hun forteller at foreldrene nok hadde ambisjoner om hun skulle følge i far, farfar og oldefars fotspor og bli organist. Hjemme hadde de et piano og et tråorgel. Faren skulle vise Signe.

«Han holdt i fingra mine og fløtta dom bortover tangenta», sier Signe. «Du veit, det vart det it'no greie på. Han far var itte no'n god læremester. Men je var me'n i kjerka stadig og hørte på. Bilen sin – en Ford i fra 1929 som n' far hadde lenge – sto på parkert på Vestigarn Åmot hos n' Karl Thori. Vi gjekk eller kjørte hest dit. Så sette vi oss i bilen og kjørte tel en ta kjerkene. Kanskje stane vi ved Låkesmia, for det var der postkassene våre hang, for å se etter om det var no post. En gong – det var i jula - kom vi tel Heni-kjerka. Da hadde musa gnagd høl i læret i bælgen. – I dag bler det inga orgelspell – sa far min tel alle i kjerka da. Ellers husser je au at'n spelte «gauken» når det var arrangementer i kjerka som itte var ta dom mest høgtidelige. Altså; han bare plutselig spelte to toner som hørtes ut som gauken.»

«Men fekk du inga musikkutdannelse da?» spør jeg. «Joda, det var meninga det. Je fekk stipend fra frøken Mathilde Tranheims legat og fløtte tel by'n på Risløkka for å gå på konservatoriet. Men det vart egentlig bare tull ut ta det. Je var jo ung, 17-18 år, og sku greie meg sjøl, og var au mye sjuk. Så je slutte. Men je rakk nå i hvert fall å ta eksamen i orgelbygg da!»

I stedet fikk nå Signe seg jobb på Skedsmo Pleiehjem. Her var det en avdeling der det var unger som ikke hadde foreldre til å ta seg av dem. Signe fikk jobb med å stelle med disse ungene. På det meste var de 9 stykker. Dette er en jobb Signe synes å ha mange gode minner fra.

Så ble Signe gift, flyttet rundt 1960 til Aurskog, og fikk tre barn. Men ekteskapet var mislykket og etter 7 år ble det skilsmisse. Hun var igjennom enda et ekteskap som endte i skilsmisse, og bodde da i Sørum. Siden har hun bodd også på Olstad i Gjerdrum, på Kløfta og på Salerud i Skedsmo. Ei kort tid bodde hun også i «møllehytta» i Gjerdrum Aktiemølle.

Men så døde foreldrene; først faren. Signe arvet da Spenningen en gang på 1980-tallet og flyttet dit. Her bodde hun i mange år, og kostet bl.a. på restaurering av våningshuset. Etter hvert dukket mulighetene opp for å omdisponere eiendommen til boligbygging, for det pågikk jo storstilt utbygging i nabolaget på Bekkeberget. Signe ble med på dette. Jorda ble solgt og nedbygd på 1990-tallet.

Bortsett fra åra i Aurskog har Signe nesten hele livet jobbet i Skedsmo kommune. Til sammen ble det omtrent 40 år. Mesteparten av tida har hun vært renholder med forskjellige typer oppgaver innafor dette feltet.

Signe foran farens arbeidsplass Heni kirke omkring 1990. (Privat bilde utlånt av Signe Aamodt)

I 2010 fikk Signe kreftsjukdom og valgte å selge tunet og barndomshjemmet på Spenningen. I stedet har hun kjøpt seg leilighet og bor i Skedsmøkorset. Hun ble noenlunde frisk at kreftsjukdommen, og syns hun har det bra i dag.

Signe bor altså i Skedsmo og mener som før sagt at vi som bor i Gjerdrum er for lite i Skedsmo og for mye på Kløfta og Jessheim. Men likevel: Etter denne lange samtalen. Det er ingen tvil. Signe er innerst inne gjælomsøkning på sin hals!

Fortalt juli 2022 til Tor Laache

Gjerdrum Historielag